

Одеська обласна організація

**Інформаційний
бюлєтень**

№49

Жовтень 2022

**Інформація про заклад освіти в умовах війни:
що можна публікувати, а що – ні**

З початком нового навчального року в інтернеті публікується чимало інформації про заклади освіти. Проте в умовах воєнного стану деякі дані, що потрапляють у соцмережі або на сайті, можуть загрожувати безпеці учасників навчального процесу. Крім того, особливого значення набуває питання допуску до закладу сторонніх осіб, які можуть розповсюдити важливу інформацію про заклад.

Пропонуємо вашій увазі добірку порад від освітнього омбудсмена Сергія Горбачова, з якими слід ознайомити трудові колективи в умовах військового сьогодення.

Законодавчі обмеження щодо проведення фото та відеозйомки під час воєнного стану

Обмеження права збирати та поширювати інформацію

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір ([стаття 34 Конституції України](#)). Але на період воєнного стану це право може тимчасово обмежуватися ([Указ Президента України № 64/2022](#)). Наприклад, [рішенням Ради оборони Тернопільської області від 31 березня 2022 року №32](#) було визначено на період воєнного стану заборонити фото та відеозйомку, зокрема місць масових скучень людей. Заклади освіти також є місцями масових скучень людей.

Використання повітряного простору

У довоєнні часи з нагоди свят, заходів, для підготовки святкових відеороликів деякі органи місцевої влади, заклади освіти та учасники освітнього процесу здійснювали відеозйомку території закладу та його околиць із дронів або інших літальних апаратів.

Звертаємо увагу, що, відповідно до пункту 30 [Положення про використання повітряного простору України](#), забороняється використання повітряного простору України (тобто, зокрема й відеозйомка з дронів, квадрокоптерів, безпілотників):

- над атомними станціями, гідроелектростанціями, греблями, важливими державними об'єктами, природними заповідниками, об'єктами або промисловими підприємствами підвищеної екологічної небезпеки;
- у разі виникнення загрози національній безпеці, суверенітету над повітряним простором України, територіальної цілісності України або під час збройного конфлікту, проведення спеціальних операцій, пов'язаних із протидією противправній діяльності на державному

кордоні, збереженням територіальної цілісності України та конституційного ладу.

На період воєнного стану запуск безпілотників проводиться винятково за погодження Служби безпеки України.

Згода на фото та відеозйомку

Інформація про фізичну особу є конфіденційною інформацією ([частина 1 статті 21 Закону України «Про інформацію»](#)). Не допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини ([ч. 2 статті 11, ч. 4 статті 21 Закону України «Про інформацію»](#)).

Хоча окремо питання фото- і відеозйомки та використання фото дітей окремо законодавством України не врегульовано, з урахуванням вищезазначених норм законодавства для неповнолітнього згоду на фото- чи відеозйомку **мають надавати батьки**.

Проте варто враховувати, що в умовах воєнного стану розповсюдження конфіденційної інформації про людину навіть за її згодою може становити загрозу для життя і здоров'я людини та її родини.

Адже навіть фільмування лише закладу, без присутності людей у кадрі, може бути небезпечним для всіх, хто у ньому навчається та працює. Тому рекомендується медіа, керівникам закладів освіти та учасникам освітнього процесу мінімізувати оприлюднення зйомок на території та в закладі.

Однак, можливість фіксації порушення прав з метою подальшого усунення порушень та відновлення прав не скасована.

[Керуючись ст. 32 Конституції України](#) та [Рішенням Конституційного Суду України](#), зйомки на мобільний телефон (що є збиранням інформації) протиправних дій, що здійснюється особою, яка обіймає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень, допускаються без їх дозволу за умови, що зйомки спрямовані на захист прав людини.

Звертаємо увагу, що йдеться саме про зйомку з метою фіксації протиправних дій для підтвердження фактів порушення прав та додавання такого відео, наприклад, до звернення або доказом у суді, а не для публічного оприлюднення у соціальних мережах, медіа.

Пропозиції для медіа, працівників закладів освіти, учасників освітнього процесу щодо висвітлення інформації про заклад освіти в умовах воєнного стану та проведення фото й відеозйомки

Навіть мінімізувавши фото та відеозйомки закладу освіти або їх оприлюднення, медіа мають пам'ятати про правила безпечної висвітлення

інформації. Безпека здобувачів та працівників кожного закладу залежить також безпосередньо від інформаційної компетентності керівника та учасників освітнього процесу цього закладу щодо того, яку інформацію та як варто поширювати публічно в медіа чи соціальних мережах або на сайті закладу освіти.

Наводимо прості, але дуже важливі **пропозиції щодо того, як правильно розповідати про освітній процес із застосуванням фото- та відеозйомки**, щоб не наражати учасників освітнього процесу та людей поруч із закладом на небезпеку:

- здійснювати зйомку без позначення геолокації закладу освіти;
- не зазначати назви та адреси закладів освіти у сюжеті чи публікації, соціальних мережах;
- здійснювати зйомку без потрапляння у кадр сусідніх будівель та споруд, особливо об'єктів критичної інфраструктури, не показувати транспортні зупинки поруч із закладом;
- якщо поруч із закладом влучила ракета або працювала ППО – не викладати фото та відео потрапляння;
- не знімати на офіційних заходах військовослужбовців та їх родичів, а також не позначати їх у соціальних мережах;
- не здійснювати зйомку, не повідомляти про наявність та кількість в закладі освіти дітей та рідних військовослужбовців, працівників органів безпеки та правоохоронних органів, медичних працівників, які працюють на території бойових дій, полонених;
- не публікувати матеріали, фото та відео фрагменти, на яких можна визначити розташування укриття з прив'язкою до місцевості;
- не знімати та не публікувати напрямки евакуації закладів освіти;
- не повідомляти форму навчання у закладі освіти;
- не висвітлювати інформацію щодо форми навчання закладу освіти/зміни форми навчання (дистанційна, очна, змішана чи очно-дистанційна), не розміщувати цю інформацію на вебсайтах та у соціальних мережах;
- перед тим, як здійснювати чи надавати дозвіл на фото та відеозйомку в закладі освіти, переконатися, чи немає заборони місцевої влади щодо зйомки місць масових скupчень людей;
- працівникам ЗМІ обов'язково надавати свої журналістські посвідчення, а працівникам закладів освіти перевіряти наявність посвідчень, ретельно перевіряти термін дії посвідчення та фіксувати дані з цих посвідчень, щоб не допустити до закладу сторонніх осіб;

- не дозволяти робити та не оприлюднювати світлини й відео дітей, які дають змогу зрозуміти форму навчання закладу освіти та визначити кількість дітей, які навчаються;
- не повідомляти в медіа та соцмережах інформацію щодо наявності чи відсутності охорони у закладі освіти;
- не анонсувати публічно заходи з очною присутністю учасників освітнього процесу;
- розміщувати чи надавати медіа інформацію про очні заходи після їхнього проведення;

Керівникам закладів освіти рекомендовано:

- Розробити правила безпеки щодо висвітлення інформації про роботу закладу освіти та учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану на сайті закладу, в соціальних мережах та медіа.
- Проінформувати та постійно комунікувати з дітьми та батьками щодо безпеки та правил висвітлення інформації про роботу закладу освіти у соціальних мережах та медіа, в закритих батьківських, учнівських та педагогічних чатах.
- Обмежити доступ до закладу сторонніх осіб, що зменшує ризики несанкціонованої фото та відеозйомки закладу та передачі інформації про роботу закладу стороннім особам.
- Забезпечити охорону закладу освіти.
- Допуск батьків до закладу освіти здійснювати за погодженням з адміністрацією закладу за умови підтвердження особи. Здійснювати письмовий облік відвідувачів із пред'явленням документів, які посвідчують особу.
- Забезпечувати допуск до укриття в закладі освіти лише для учасників освітнього процесу. Якщо заклад освіти працює в будь-якій, крім дистанційної форми, органи влади та заклад освіти обов'язково повинен попередити мешканців прилеглих будівель, що в разі небезпеки заклад освіти не слугуватиме укриттям для жителів та працівників прилеглих будівель і надати інформацію про інші укриття у відповідному районі.

Втім пам'ятайте: дбаючи про безпеку учасників освітнього процесу, не слід забувати про дотримання вимог статті 30 Закону України “[Про освіту](#)” щодо прозорості та інформаційної відкритості закладу освіти. Загалом норми цієї статті не передбачають висвітлення такої інформації, яка могла б бути небезпечною. Також керівник не повинен зловживати своїми повноваженнями й обмежувати законні права батьків, наприклад, перевіряти

стан укриття, прикриваючись дотриманням правил безпеки висвітлення інформації про заклад освіти в умовах воєнного стану.

Ізраїльський досвід захисту шкіл

Попри війну й легалізацію та застосування в країні зброї, школи в Ізраїлі зазнають найменшої кількості збройних нападів, терактів у порівнянні зі школами інших країн, у яких панує мир. Тому розповідаємо про досвід забезпечення безпеки в школах Ізраїлю.

Забезпечення охорони закладу

У 2012 році в Ізраїлі був виданий [циркуляр генерального директора](#) * щодо забезпечення безпеки закладів освіти, зокрема від встановлення вибухових пристрій усередині або поблизу закладу освіти, стрілянини чи захоплення закладу освіти. Нижче наводимо тези цього документа.

У школах, де навчається понад сто учнів, передбачається професійний охоронець. Він проходить тренінгові навчання за стандартами, затвердженими ізраїльською поліцією. Загальна відповідальність за роботу охоронців покладається на поліцію Ізраїлю. Повсякденна робота охоронців здійснюється через органи місцевого самоврядування. Діяльність охоронців контролюється охоронною компанією на підставі угоди, підписаної між охоронною компанією та місцевою владою і відповідно до інструкцій поліції.

Перевірки закладу охоронцем

Відповідно до циркуляра *, до початку занять охоронець здійснює ранкову перевірку всієї території школи та найближчих околиць щодо виявлення підозрілих осіб, предметів та транспортних засобів (оглядає сміттєві баки, пісочниці, рослинність тощо), адже критичними є години, коли заклад порожній. Охоронець зобов'язаний зачинити всі ворота в закладі освіти до того, як учні входять до приміщення, та провести такий ранковий огляд перед початком уроків.

Також охоронець зобов'язаний здійснювати регулярну перевірку закладу в навчальний час – мінімум двічі, бажано перед виходом здобувачів на перерву.

У навчальний час охоронець повинен перебувати біля головних воріт закладу, щоб контролювати територію вхідних воріт та шкільне подвір'я та реагувати у разі надзвичайних подій. У періоди, коли здобувачі прибувають/йдуть із закладу, охоронець має спостерігати та контролювати шляхи доступу до закладу освіти, оскільки це відомі для здобувачів та сторонніх осіб фіксовані години з великим скрученням людей. У ці періоди часу охоронець має бути готовим відреагувати навіть на подію, яка може статися поза стінами школи.

Допуск сторонніх

Згідно з циркуляром *, упродовж періоду навчання усі ворота для входу на територію закладу зачинені відповідно до вказівок охоронця та за погодженням з офіцером безпеки ізраїльської поліції.

Охоронець зобов'язаний реєструвати сторонніх осіб і транспортні засоби, які в'їжджають на територію школи.

У разі звернення до закладу невідомої охоронцеві особи, охоронець перевіряє її особу за посвідченням або будь-якою іншою ідентифікаційною карткою, з'ясовує мету входу та передає деталі до секретаріату закладу (через телефон, домофон або особисто), і секретаріат схвалює або забороняє вхід цієї особи. Якщо в особи є сумка чи пакет, охоронець має її обшукати. Якщо охоронець залишає ворота на короткий час, щоб передати інформацію секретаріату, він повинен замкнути ворота та залишити на них табличку «охоронець здійснює перевірку». Відомості про тих, хто входить до воріт закладу освіти, фіксуються у журналі щоденно на окремій сторінці.

Без дозволу закладу освіти після закриття воріт до закладу освіти вхід особам забороняється, зокрема навіть батькам, братам, сестрам учнів.

Елементи, які повинні встановлюватися в кожній школі згідно з інструкціями ізраїльської поліції

- Звичайний стандартний * паркан (має чітко встановлені вимоги до матеріалу виготовлення паркана та розмірів, щоб паркан забезпечував захист)
- Ворота аварійного виходу (їх кількість залежить від розміру закладу освіти)
- Система оповіщення
- Засоби зв'язку між будкою охорони та секретаріатом закладу (контакт/домофон/телефон)
- Будка охорони
- Камери спостереження

Одним з елементів забезпечення безпеки закладів освіти Ізраїлю є встановлення камер відеоспостереження. 2015 року **Міністерство освіти Ізраїлю** опублікувало циркуляр **«Камери в закладах освіти – регламент їх впровадження та способи їх встановлення»** *, який врегульовує порядок встановлення та використання камер у школах. Звертаємо увагу, що, відповідно до цього циркуляру, встановлення камер не є обов'язковим. Водночас документ наголошує на важливості збереження права на приватність здобувачів освіти та працівників закладу в разі їх встановлення.

Камери дозволяється розміщувати всередині та на периферійній території закладу освіти (вхідних воротах, огорожі), щоб забезпечити безпеку

закладу та запобігти проникненню сторонніх осіб. Відповідно до документа, рішення про розміщення камер на внутрішній території школи з метою їхньої роботи в навчальний час приймає директор закладу освіти з погодженням із директором округу. Рішення про встановлення камер у периферійній зоні школи з метою їх роботи в навчальний час приймає власник закладу освіти або місцеве управління освіти чи служби безпеки за погодженням із директором закладу освіти та з місцевою владою або з окружним управлінням Міністерства освіти та поліцією Ізраїлю.

Три стани щодо безпеки в закладі освіти та посилення безпеки

Як зазначає циркуляр *, ізраїльська поліція встановлює три стани щодо безпеки закладів освіти:

1. Режим очікування — це звичайний режим, у якому виконуються звичайні дії з безпеки, визначені для щоденних операцій.
2. Стан тривоги — відбувається під час підготовки до святкового періоду, важливих дат і вимагає, щоб охоронці пройшли інструктаж від охоронця Управління відповідно до оновлених інструкцій поліції.
3. Статус тривоги — це ситуація, в якій система безпеки готується перешкодити ворожій диверсійній діяльності на певній території. Ця ситуація вимагає посилення охорони та вжиття додаткових запобіжних заходів в установі, інструктаж персоналу установи щодо підвищення пильності та здійснення посиленого патрулювання поліцейськими автомобілями Ізраїлю в регіоні.

Після отримання повідомлення про підвищення рівня тривоги в закладах освіти безпека охорони посилюється відповідно до інструкцій ізраїльської поліції та під її відповідальність, зокрема:

- поліція Ізраїлю за необхідності збільшує кількість охоронців закладах освіти;
- на прохання департаменту безпеки ізраїльської поліції збільшуються мобільні відвідування закладів поліцією.

У деяких випадках сили безпеки або офіцери служби безпеки повідомляють школи про те, що вони повинні посилити пильність щодо безпеки. У цих випадках заходи щодо безпеки в школі принципово не змінюються, але директор і помічник служби безпеки забезпечать пильність вчителів і персоналу.

Наразі в українських освітніх закладах приступають до роботи спеціалісти з безпеки в освітньому середовищі, які попередньо пройшли спеціальний навчальний курс. Вони стежитимуть за станом безпеки в школах та виконанням заходів безпеки.

Пам'ятайте: за часів війни навіть на перший погляд звичайна інформація про заклад освіти може стати потенційно небезпечною, якщо потрапить до Всесвітньої мережі. Забезпечуйте прозорість діяльності вашого закладу без ризику для учасників навчального процесу!

*неофіційний переклад українською мовою

Джерело – [Освітній омбудсмен України](#)

*Упорядкувала
фахівець з інформаційно-аналітичної роботи
Вінковська Г.О.*